

Hvordan var det egentlig? Tuva Gry Øyan forteller

– Vi var for stygge og for sinte til å skaffe oss en mann. Så ble vi 70-tallsfeminister i stedet.

Demonstrasjon mot «kukkveldet» 8. mars 1977., Foto: Klassekampen, Eier: AAB.

Og mens bh-bålene flammet som frihetsvarder fra landsende til landsende (derav hengepuppene vi spontant utviklet, alle som en), ble vi styggere og styggere og sintere og sintere. Innimellom alt sinnet og alle bh-bålene svingte vi innom Kvinneåret i 1975. Et kvart århundre senere er vi blitt verneverdige. For et riktignok smalt, men velskolert sjikt unge kvinner er det nå nesten moteriktig å høre etter når vi mimrer. De høfligste av dem nevner ikke med et eneste ord, det der om hvor stygge vi var. Det hender til og med at de spør: Hvordan var det egentlig? Med Kvinneåret, abortloven, bh-bålene og alt det der?

Tuva Gry Øyan (1949-2013) var på 1970-tallet aktiv i Arbeidernes Kommunistparti (marxist-leninistene) og journalist i Klassekampen. Denne teksten ble opprinnelig publisert i Dagsavisen 3. mars 2000. Gjengitt med tillatelse fra forfatteren.

“

Å jøye meg, som vi husker Våler Skurlag!

Kvinneåret, svarer vi gjerne da, var vel mindre spesielt i samtiden enn det ble senere. FN-konferanse i Mexico, ja visst, men en FN-konferanse på sparebluss, der landene var representert dels ved sine president- og statsministerkoner, dels ved mannlige politikere. Var det ikke Reiulf Steen som ledet den norske delegasjonen?

Men det vi virkelig husker med Kvinneåret, fortsetter vi, det var Våler Skurlag. Å jøye meg, som vi husker Våler Skurlag! Det var vårens store sak, det, at denne bedriften da den skulle innskrenke valgte å sparke alle de kvinnelige ansatte, 13 i tallet, pluss seks menn og to unge gutter. Og det gjorde de med klubbens fulle støtte. 105 stemte for oppsigelsene, åtte stemte blankt og 35 mot at kjønnet skulle avgjøre. Da ble det et sabla spektakkel, fortsetter vi, og til slutt måtte bedriften gjøre retrett og følge ansiennitetsreglene.

Sentralstyret i det nystiftede Norges Kommunistiske Studentforbund i 1974. Tuva Gry Øyan til høyre. Fra venstre Per Gunnar Gabrielsen og formannen i NKS, Bernt Holtsmark. Faksimile fra Hva må gjøres? nr. 1 1974. Foto: Forvaltningsorganet for AKPs partihistorie

Her hender det at en eller flere av de unge og velkolerte rynker pannen og sier med tvil i stemme og blikk: «Vi snakker om Kvinneåret i 1975, ikke sant?», og lar en usagt antydning om hukommelsessvikt fylle rommet. «Ja visst», svarer vi så mildt og myndig som bare vi kan det, «vi snakker om Norge i Kvinneåret 1975.»

Og siden dette unge og velkolerte sjiktet har sans både for høflighet og mulig moteriktighet, spør de videre om abortkampen. Her velger vi kanskje, fordi vi med årene er blitt riktig så moderlige, ikke å fortelle riktig alt, ikke å ta dem helt inn på kontoret der abortnemnda hadde møte, ikke å la dem få del i hele angsten og all fornedrelsen. Vi nøyer oss heller med å fortelle om aksjonene, om hvordan det var å stå på stand for selvbestemt abort og få paraplybank av velkledde eldre damer som hveste barnemorder.

Og definitivt om den kvelden stortingsvedtaket kom, og vi satt der og grein for tv-en, før vi leste høyt for hverandre hvordan andre kvinner, tre generasjoner før oss, hadde stått på stortingsgalleriet en junidag i 1913 og grått gledestårer over vedtaket om kvinnestemmeretten. «Historisk», snufset vi.

Men de unge og velskolerte er minst av alt sentimentale, de blir brått selvhevdende og konfronterende, for nå vil de ha vite mer om bh-bålene. Om mannshatet. Om samleiestillinger som politisk parole og «Nei til tvangspuling». Om ubarberte legger og frivillig svettelukt. Om hvor stygge vi var, sammenlignet med dem.

“

«Men dere hatet menn, ikke sant? Det var jo ingen som ville ha dere?»

Da er det at vi tar fram vårt aller ondeste smil, selve ulvegliset, med all skarpe tenner glefsende parat, er det vi ifører oss. «Bh-bålene, ja», knurrer vi, «se der, unge venner, har dere en virkelig forskningsoppgave. Dere skjønner, ingen av oss som var der og da kan huske ett eneste norsk bh-bål. I ettertid er vi blitt gjort oppmerksom på at det var en, muligens to, aksjoner i USA der både bh-er, stilettsko og annet kvinnelig tilbehør ble brent i full offentlighet og med enorm pressedekning. Og så skjedde det visst noe lignende en gang i Nederland. Kjære baaaaarn», insisterer vi, og er absolutt og totalt på høyden, «kan ikke dere, for ettertidens og historiens skyld, avsløre de norske bh-bålene?». Og barna noterer og noterer, før de setter inn det de tror er dødsstøtet:

«Men dere hatet menn, ikke sant? Det var jo ingen som ville ha dere?». «Snälla nån,» svarer vi, og griper til svensk, som vi så ofte gjorde også den gang, på 70-tallet, da alle kvinnesanger var svenske, «vi simpelthen elsket menn, jo flere, jo bedre. Dere ser jo helt bort fra at vi var den første kvinnegenerasjonen på p-piller! Og gjett om vi utnyttet det», hoier vi, og juger på oss noen hundretalls elskere.

«Det skjedde visst mye på 70-tallet», lesper de unge og velskolerte, de er ganske matte nå, og har lidd seg gjennom beretninger om både industrikamp og kvinnekupp i Holmenkollstafetten. «På 70-tallet skjedde alt,» fastslår vi med ytterste strenghet. «Hvorfor tror dere ellers de kaller oss 70-tallsfeminister?».

Se også

- [Våler Skurlag: 13 kvinner får sparken](#)
- [Den nye kvinnebevegelsen i 1970-årene](#)

Av Tuva Gry Øyan, 2000

Last ned | Del

Meldinger ved utskriftstidspunkt 22. oktober 2026, kl. 23.23 CEST

Det ble ikke vist noen globale meldinger eller andre viktige meldinger da dette dokumentet ble skrevet ut.